

המעלה העליונה הנבדלת של ישראל סופה להכריע את כל ארבע המלכויות

כמו שפירשנו למעלה, כי ערך (=היחס בין) ארבע מלכויות אל מלכות ישראל, (הוא) כערך החיה אל האדם; וכמו שהחיה כוחה הוא מצד גופה, ואם אין בהאדם מצד השכלי כוח על החיה לצוד אותה בחכמה - שהוא כוח האדם, אין האדם יכול לעמוד נגד החיה, מצד כוח גופני הגדול אשר יש לחיה; וכך האומות - אם אין לישראל מעלתם האלוהית הנבדלת, אין ישראל יכולים לעמוד נגדם מכוח גודל כוחם.

אמנם, כמו שכל גוף גשמי והוא בעל קץ ותכלית, וכך אל כוח האומות (יש) קץ ותכלית. אבל השכל הנבדל (=רוחני) אינו בעל תכלית, כי השכל אין לו גבול ותכלית.

ולכך אין למעלת ישראל - שהיא מעלה אלוהית הקדושה - קץ ותכלית. רק כאשר הגשמי גובר על השכל, יש ביטול אל השכל, כאשר דבר זה ידוע. מכל מקום הגשמי מצד עצמו יש לו קץ וגבול כמו שאמרנו. וכאשר יש ביטול לגשמי, אז אין מעכב ומבטל אל השכלי הנבדל, והשכל נשאר בלבד, כאשר פסו תמו כוח הגוף. כמו לעת הזקנה, אז כלה כוח הגוף, ויתחזק אז כוח השכלי³⁸⁵ והוא בגבורתו. כי חומר האדם בילדותו גובר על השכלי³⁸⁶, ובעת זקנותו אז מסתלק הגשמי ונשאר השכל בלבד, וכאילו היה האדם כולו שכלי³⁸⁷.

וכך בוודאי הכוחות של ארבע מלכויות, שיש להם כוח שאינו נבדל, גוברים על ישראל מתחילת העולם. אבל בסוף ימי העולם, אז יסתלקו כוחות אשר הם כוח גופני, ויתגבר כוח ישראל - הקדוש, הנבדל - ולא יהיה להם (=לישראל) שום מונע. ואלו דברים ברורים מאוד.

וכאשר ראה נבוכדנצר הרשע (את) המלכויות, שהם גם כן בצורת אדם (דניאל ב, לב-ג), אין כוח לבטל כוח אלו ארבע מלכויות (אלא) רק על ידי שאמר (שם לד): "תִּזְהַר הַוַיִּתְּ"

הערות - ילמד ענוים דרכו

385 עיין מו"נ חלק ג סוף פרק נא.

386 עיין דרך השם א, ד, א.

387 המהר"ל מציב כאן שתי אפשרויות להתגברות הרוחניות על הגופניות: האחת - על ידי בחירה והרצון, שהכוח השכלי, הרוחני, חזק באדם, והוא מצליח להתגבר על כוחות הגוף גם כשמצד טבעם הם חזקים. השנייה - על ידי הטבע, בעת שמצד הטבע - כוח הגוף מזדקן ונחלש והכוח הרוחני מתחזק - אז הוא מתגבר על כוחות הגוף.

בתחילת ימי ישראל היו ישראל יכולים להתגבר על אומות העולם, אף על פי שהם היו בשיא כוחם החומרי, וזאת מכוח עוצמת הכוחות הרוחניים שהופיעו בהם, על ידי קיום התורה והמצוות. אולם לעתיד לבוא, אפילו כשישראל מצד בחירתם לא יגבירו את האלוהות שבתוכם, הרי שמצד טבע המציאות הופעת האלוהות בהם בימים אלו תתחזק והכוחות החומריים באומות יחלשו, ועל ידי זה יצליחו ישראל להתגבר עליהם.

מסלול 1: יום ב לפרשת מקץ

מסלול 2: יום ד לפרשת וישב

עד די התגזרת אבן די לא בידין ומחת לצלמא על רגלוהי די פרזלא וחספא והדקת המון³⁸⁸.

ובמדרש³⁸⁹: "אבן - זה יעקב, דכתיב (בראשית מט, כד): 'משם רעה אבן ישראל'".
ופירוש זה, כי לגודל הכוח שיש לארבע מלכויות אלו - שנתן השם יתברך לאלו ארבע מלכויות כוח אדם, אשר לאדם נתן השם יתברך לו הממשלה, כמו שהתבאר - ולא היה ביטול לכוח זה, רק על ידי יעקב, שכוחו נקרא כוח "אבן".

ודבר זה עניין עמוק מאוד - מה שכוח יעקב נקרא כוח אבן, כי יעקב יש לו כוח קדוש נבדל³⁹⁰, כמו שביארנו במקום אחר³⁹¹, כי יעקב הוא הקדוש בפרט, כמו שידוע בכל מקום, ולכך כתיב (ישעיהו כט, כג): "והקדישו את קדוש יעקב", ואין להאריך כאן.

ומכוח מעלתו הקדושה, הוא מבטל כוח אלו מלכויות. ולכך נקרא "אבן", וכדכתיב: "משם רעה אבן ישראל". והארכנו במקום אחר, כי דומה דבר הנבדל - לאבן, כי החומר הוא מתפעל (=מושפע מדבר חיצוני שלוחץ עליו ופועל בו), אבל הנבדל אינו מתפעל (=אינו מושפע, כי הוא שייך לנצח ועל כן הוא קבוע), רק הוא פועל באחר, ואינו מקבל התפעלות. ולכך נקרא יעקב "אבן", כי האבן אינו מתפעל, כי הוא חזק מאד, והוא פועל באחר.

לכך התורה לא נכתבה על לוח של זהב וכסף, רק על אבן, כמו שביארנו במסכת עירובין.

ומפני המדרגה והמעלה הזאת שהיה ליעקב, שהוא קדוש, לכך היה מהדק רגל שלהם. כי הרגל - דבק בו ההעדר (כי היא סוף הגוף), כמו שביארנו גם כן דבר זה במקום אחר. כי בכל מקום אמר שהרגל - דבק בו ההעדר, והבן הדברים האלו מאוד.

הערות - ילמד ענוים דרכו

388 תרגום: ("אומר דניאל לנבוכדנצר): רואה היית, עד אשר נחצבה אבן אשר לא בידים, והכתה את הצלם על רגליו אשר מברזל וחרש, והידקה אותן". והכוונה לצלם שראה נבוכדנצר, שראשו מזהב (=בבל), חזהו וזרועותיו מכסף (=פרס), מעיו וירכיו נחושת (=יון), שוקיו ברזל ורגליו מהן ברזל ומהן חרס (=אדום).

389 כמה מדרשים יש בסגנון זה, למשל בשמות רבה מא, ו: "לוחות האבן - בזכות יעקב שנקרא אבן, שנאמר: 'משם רעה אבן ישראל'".

390 חז"ל אומרים שדמותו חקוקה בכסא הכבוד, כי יעקב הוא שורש נשמות כל ישראל, ולכן מדרגתו עליונה אפילו מן המלאכים. עוד אמרו ש"לא ראה קרי מימיו", וש"יעקב אבינו לא מת". והסבירו בספרי החסידות שיעקב הוא בבחינת עולם הבא, שגם גופו היה מזוכך (בניגוד ליוסף שהוא בחינת הקדושה שבטבע). וזהו שאומר המהר"ל כאן, שיעקב הוא רמז למעלתם האלוהית הרוחנית של ישראל.

391 גור אריה בראשית כח, טז; גבורות השם סוף פרק מד; שם סב וסו-סז; נתיב העבודה פרק ז ועוד הרבה במהר"ל.

שאלות מנחות:

- ✦ באיזה אופן יכולים ישראל לגבור על המלכויות בעת שליטת המלכויות?
- ✦ כיצד הופיע עניין זה בימי החשמונאים בנס פך השמן?
- ✦ מדוע יהודה המקבי הלך לטהר את המקדש בעוד שידע שהוא לא ניצח את היוונים לחלוטין ושהם עתידים לחזור?
- ✦ כיצד עניין זה משליך על מצבנו היום? האם יש צורך לחכות לנחלת כל ארץ ישראל לפני שמגיעים לקומה של העבודה במקדש, או להפך - יש להגיע לקומת המקדש כדי לזכות להתנער מעול הגויים עלינו?
- ✦ מה התהליך העולמי הטבעי שמחייב שמלכות ישראל תגבר לבסוף בכל מקרה?
- ✦ האם ניתן לראות ביטויים מעשיים בימינו לכך שהעולם "מזדקן" (במובן שענייני החומריות נחלשים והעניינים הרוחניים מתחזקים)?
- ✦ למה רומזת ה"אבן" שמרצצת את המלכות הרביעית? איזו תכונה נותנת הקדושה לישראל?